

Op zoek naar het diepste verlangen

Pauline Weseman – 08/06/10, 00:00

Een kaarsje branden of mediteren wordt in orthodox-protestantse kerken met huiver bekeken. In pastoraal centrum De Hezenberg in Hattem proeven gasten uit deze kerken voor het eerst aan rituelen. „Thuis dachten ze dat ik rooms geworden was.”

Directeur Gerrit Heuver van pastoraal centrum De Hezenberg: 'Veel geboden en verboden die mensen jarenlang hebben geslikt, staan haaks op hun verlangens.'
(FOTO HERMAN ENGBERS)

Wie De Hezenberg bezoekt, nadert voor zijn gevoel het randje van de wereld. Ver buiten de bewoonde wereld bereikt hij het door bossen en weiden omgeven landgoed, gelegen op een Veluwe zandrug. Afgezien van wat vogelgekwetter en bomengeruis is het stil. Hier is begeleiding voor wie is vastgelopen. Hier ben je gast, geen cliënt.

De witte kapel vormt letterlijk en figuurlijk het hart van De Hezenberg. De binnenmuren zijn twee jaar geleden nog gewit, maar er worden zoveel kaarsen en waxinelichtjes gebrand dat het wel weer geschilderd kan worden, grapt directeur Gerrit Heuver. Voor in de kerk, onder de icoon van de heilige drie-eenheid, ligt een hoopje bakstenen met een waxinelichtje. Het ligt er sinds de aanslag op de Twin Towers in New York en verwijst naar al het leed dat de schepping bedreigt.

Hier worden volgens de kloostergetijden dagelijks vieringen gehouden. Die bieden structuur en dat is voor de gasten van De Hezenberg – voor wie het leven zo onoverzichtelijk is – belangrijk.

Elke dag begint met een korte viering met een psalm, tekst, gebed en lied. Tijdens de voorbedendienst op dinsdagavond kunnen de gasten gebed vragen. Zij komen naar voren, knielen en krijgen de handen opgelegd door een voorganger. Tweederde van de gasten komt naar de dienst, die past niet bij iedereen. Daarnaast zijn er vieringen waar mensen in een kring verhalen, gedichten en liederen voordragen of mediteren op woorden of meegebrachte voorwerpen. Na het eten

worden liederen ingezet van Huub Oosterhuis en uit Taizé. Opwekkingsliederen passen hier niet zo, legt Heuver uit. „Die zijn wat eenzijdig gericht op lofprijzing, niet op het uitroepen van nood.” Rond Pasen gaan alle registers open, van het aanbrengen van askruisje op het voorhoofd op Aswoensdag en een voetwassing op Witte Donderdag tot een paaswake bij zonsopgang op de Paasmorgen.

Uit een belangstellendenonderzoek van De Hezenberg in 2007 bleek dat de behoefte onder christenen aan bezinning, bezieling, meditatie en ontspanningsoefeningen groeit. Mede daarom is besloten het aanbod van retraite, bezinning en iconen schilderen uit te breiden. Met bibliodrama, rituelen en creatieve therapie wordt op De Hezenberg al veel langer gewerkt. Het aanbod is voor sommigen wennen, vooral voor orthodox-protestanten.

Rita Kleine (62) uit Enschede kwam hier voor het eerst in 2001, tijdens haar scheiding na ruim dertig jaar huwelijk. Ze is hier voor de twintigste keer, nu voor drie maanden om de pijn van haar multiple sclerose beter onder controle te krijgen. Ze groeide op in de vrijgemaakt-gereformeerde kerk, waar ze een 'angstgeloof' aan overhield en het gevoel dat ze altijd iets fout deed. Ze durfde niet te scheiden. De dominee had ooit gezegd dat ze anders in de hel zou komen. Kleine: „Ik leefde op aarde ook in een hel, maar die was eindig, dacht ik. Als ik ga scheiden, kom ik eeuwig in de hel. Dus koos ik ervoor om in de aardse hel te blijven.”

Hier op De Hezenberg leerde ze wat liefde is en respect voor andere manieren van geloven. Ze voelt zich gezien als mens, volwaardig. Rituelen hielpen haar bij haar geestelijke genezingsproces. „Tijdens het ochtendgebed zat ik dan zo een poosje stil te zijn. God en ik. Dat was al genezend. Zien dat het anders kan.”

De voorbedendienst ervoer ze als een hand van God op haar schouder, een kaars aansteken als een extra onderstreping van haar gebed. „De eerste keer een kaarsje aansteken, was een heel grote stap. Maar nadat ik een akelige tekening met de naam van mijn ex-man erop had gemaakt en die had verbrand, was de drempel weg. Thuis zeiden ze dat ik aardig rooms geworden was. Maar hier is geen kerkmuur, alleen het geloof. Door de rituelen heb ik een hechtere, persoonlijke band gekregen met God. Rituelen helpen je om het geloof sterk en fysiek te houden.”

Het verhaal van Rita Kleine staat niet op zichzelf. Minimaal 90 procent van de gasten van De Hezenberg heeft een christelijke achtergrond; ruim een kwart van hen is orthodox-protestants, zoals vrijgemaakt-gereformeerd, christelijk- of Nederlands gereformeerd en evangelisch.

Voor de meeste gasten speelt hun geloof een rol bij hun problemen en in de zoektocht naar herstel en perspectief. Directeur Heuver: „Veel gasten kampen met perfectionisme, faalangst en een onvrijwillige vorm van eindeloze dienstbaarheid. Boos worden mag niet en je moet altijd netjes zijn.”

Bijna de helft van de gasten heeft relatieproblemen, sommigen worstelen met de vraag of ze mogen scheiden. Heuver: „In de reguliere hulpverlening wordt vaak gezegd: 'Bespreek dat maar met je dominee' of 'Ga toch scheiden', maar de problemen liggen dieper. Wij laten hier het antwoord op de vraag of je wel of niet mag scheiden open. We gaan terug naar iemands diepste bronnen, naar zijn gedachten over God en zijn levensdoel. Veel geboden en verboden die mensen jarenlang hebben geslikt, staan haaks op hun verlangens, maar sturen wel hun geestelijke TomTom aan. Ons doel is dat mensen vanuit hun eigen geloof weer zelfsturend worden: dat ze ontdekken wat hun diepste verlangen is. De kern van onze spiritualiteit is dat wij niet geloven in uitbehandelde gevallen. In elk mens zit een kern die niemand kapot kan maken, waar niemand bij kan. Die kern is van God. Ik ben hier dus bezig met mensen van God, maar ik heb een grens. Uiteindelijk moet God hen helpen. In alle mensen zit een diepere laag waar zij op terug kunnen vallen.”

Het diepste verlangen ontdekken, is ook het doel van de creatieve werkvormen die De Hezenberg aanbiedt. Assistent-begeleider Rika Hertsenbergh (70) geeft ontspanningsoefeningen, een combinatie van ademhalingsoefeningen, pilates, yoga en tai chi. „Hele simpele oefeningen, dus men vindt dat niet snel vreemd. Vijf minuten met je ogen dicht op een stoel zitten, is voor velen al moeilijk. Het gaat erom de kracht in je naar boven te halen en je aandacht bij het nu te brengen.”

Directeur Heuver gebruikt de woorden yoga en tai chi liever niet op De Hezenberg: „Yoga en tai chi zie ik als technieken voor aandacht en ontspanning, net als mindfulness. Maar omdat ik weet dat sommigen die werkvormen niet los kunnen zien van de godsdienstige context waaruit ze zijn voortgekomen, gebruik ik liever die namen niet. Al was het maar om onnodige discussies te voorkomen.”

Bij bibliodrama kunnen mensen inzicht krijgen in hun leven door naar keuze personages in bijbelverhalen uit te beelden. Pastor Marijke Weststrate begeleidt deze populaire therapie en bevraagt de deelnemers. Waarom kiest iemand er bijvoorbeeld voor om de helpende barmhartige Samaritaan te zijn en niet de priester die voorbijloopt? Weststrate: „Het verbaast me dat mensen uit de zwaarste milieus ook meedoen. Soms is er twijfel of drama en toneel wel mogen

en of er respectvol wordt omgegaan met de Bijbel, maar die verdwijnt snel.”

Ook rituelen helpen vorm te geven aan dat diepste, onbekende verlangen. Heuver: „Vaak weten mensen niet wat ze willen, wat ze moeten bidden. Door een kaars aan te steken, zijn geen woorden nodig maar laat je wel zien dat je er bent.”

Voor hemzelf waren sommige rituelen ook wennen. „Ik ben van huis uit hervormd. Ik stond met het zweet in mijn handen toen ik voor het eerst een ernstig zieke de handen op ging leggen. Maar je merkt dat het lichamelijk uitdrukken van je geloof meer zeggingskracht heeft dan iemand op afstand zegenen. Als je bidt om het licht van Gods Geest wordt dat wezenlijker als je een kaars aansteekt.”